

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

“MILLIY IQTISODIYOTNI BARQAROR SAQLASHDA “YASHIL IQTISODIYOT”, “YASHIL MOLIYA”, “YASHIL BUXGALTERIYA” VA ILG‘OR MUHANDISLIK MAKTABLARINI ILMIY-AMALIY INTEGRATSIYALASHTIRISH DOLZARBLIGI”

Maqola va tezislar to‘plami

2025-YIL
30-MAY

ROAD
74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 108 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Omborxonada wms tiziminidan foydalanishni afzalliklari.....	16
G'ofurov Shoxjaxon Abdumajit o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
Интеграция проектного офиса в корпоративную структуру строительной компании, работающей по ерс-контрактам.....	21
Махмудов Сардор Козим угли	
Investitsion muhit va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	24
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li	
Tadbirkorlik faoliyati to'g'risidagi itimoiy-iqtisodiy qarashlar tahlili	27
Abduvohidov Behzod XXX	
Tijorat banklarida kredit portfelini boshqarishning asosiy yo'nalishlari.....	30
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekistonda davlat budjetini kupaytirishda soliqlarni ahamiyati.....	34
Karimova Gulbahor Normurodovna	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	36
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Исследование тепловых и диффузионных процессов при азотировании зубчатых колес в вакуумной среде	39
Жасурбек Юлдашбоевич Холмирзаев	
Axborot tizimlaridan foydalangan holda tashkilotni boshqarish bo'yicha qarorlar qabul qilishni takomillashtirish	49
Xujamova Shahrizoda Otabek Qizi	
Sanoat sektorida dekarbonizatsiya va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish strategiyalari	52
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Sanoat rivojlanishini ekonometrik modellash (Surxondaryo viloyati misolida)	56
Xalmuratov Zakirjan Mekkamovich	
"Yashil iqtisodiyot" – barqaror taraqqiyot omili.....	58
Lapasova Kamola Farhod qizi	
Umumta'lim maktablarida informatika fanini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	60
Raxmonov Baxtiyor Azzamovich	
"Makroiqtisodiy masalalarni yechishda matematik modellarning ahamiyati"	63
Abdiraimov Abbas Xolmurod O'g'li	
Moda marketingida iste'molchilarning ichki ehtiyojlari va xulq-atvoriga asoslangan yondashuvlar	67
Tuxtaeva Oydinoy Normamatovna	
O'zbekiston Respublikasida standartlashtirish siyosatida xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik tahlili	72
Raximov Ilyos Muydinovich	
Tijorat banklarida omonatlarni jalb qilishda mijoz sodiqligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	75
Raximov Shoxrux Furqatovich	
Raqamli bank xizmatlarida sun'iy intellektdan foydalanishning istiqbollari va xavfsizlik masalalari	78
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Ta'minot zanjirini optimallashtirish yo'llari.....	82
Matkarimova Umida Alisher qizi, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
The role of global value chains in international trade competition.....	85
Rakhmonova Dildora Ergash Qizi	
Электронная коммерция в узбекистане: государственные стратегии, технологический прогресс и барьеры развития.....	88
Махаммадалиева Муслимахон Шерали Кизи	

Modernization of the social protection system through digital technologies and innovative approaches.....	90
Abduzoirov Mukhiddin Umidjon ugli, Qudratov Inomjon Nemat ugli	
Tabiiy va sun'iy tolalar asosida qayta ishlangan mahsulotlarning texnologik sifati va iqtisodiy samaradorligi.....	93
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B bozori uchun barqaror va yashil taqsimot modellarini ishlab chiqish	97
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
Chakana savdo va xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali hududiy iqtisodiyotni rivojlantirish	102
Po'latova Sug'diyona Iskandar qizi, Abdullayev Firdavs Sanjar o'g'li, Ravshanova Muxtarama	
Zamonaviy shahar massivlarida xizmat ko'rsatish va boshqarishda "Aqli shahar" konsepsiyasi	105
Ismailov Najmiddin Ilxamovich	

ZAMONAVIY SHAHAR MASSIVLARIDA XIZMAT KO'RSATISH VA BOSHQARISHDA "AQLLI SHAHAR" KONSEPSIYASI

Ismailov Najmiddin Ilxamovich

Samarqand davlat arxitektura-qurilish universiteti

ORCID: 0009-0009-6482-7684

najmiddin2004@rambler.ru

Annotatsiya: Mazkur maqolada Zamonaviy shahar massivlarida xizmat ko'rsatish va boshqarishda "Aqlli shahar" Konsepsiyasi yoritilgan. "Aqlli shahar" tushunchasiga urg'u berilgan. Davlatimiz tomonidan qabul qilingan me'yoriy huquqiy hujjatga to'xtalgan.

Kalit so'zlar: zamonaviy shahar massivi, xizmat ko'rsatish, samarali boshqarish, "Aqlli shahar", zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari.

Abstract: This article discusses the concept of "Smart City" in the provision and management of services in modern urban areas. Emphasis is placed on the concept of "Smart City". The normative legal document adopted by our state is discussed.

Key words: modern urban massif, service provision, effective management, "Smart City", modern information and communication technologies.

Аннотация: В статье рассматривается концепция "Умный город" в предоставлении и управлении услугами в современных городских условиях. Особое внимание уделяется концепции "умного города". Речь идет о нормативном правовом документе, принятом нашим государством.

Ключевые слова: современных городских массивах, предоставление услуг, эффективное управление, "Умный город", современные информационно-коммуникационные технологии.

KIRISH

Bugungi kunda mamlakatimizda iqtisodiy, ijtimoiy va ma'naviy rivojlanishi xizmatlar sohasida yangidan-yangi vazifalarni yuzaga keltirmoqda. Respublikamizdagi iqtisodiy islohotlar, bozor iqtisodiyotiga o'tilishi, ayniqsa xizmatlar sohasi oldida yangi-yangi masalalarni hal etish vazifalarini qo'yimoqda. Ma'lumki, iqtisodiy samaradorlik va badiiy uyg'unlikka erishish uchun zamonaviy shahar massivlarini barpo etish maqsadda muvofiqdir. Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan tadbirlarning eng e'tiborlisi aholi farovon hayot kechirishi bilan bog'liq bo'lgan jarayonlar bo'lib hisoblanadi. Buni amaliy jihati sifatida "O'zbekiston Respublikasida "Aqlli shahar" texnologiyalarini joriy etish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 48-son qarorini (2019 yil 18 yanvar) keltirishimiz mumkin.

Bugungi kunda O'zbekistonda "Aqlli shahar" innovatsion texnologiyalarini joriy etishning boshlang'ich bosqichi davom etmoqda. "Aqlli shahar" texnologiyalarini joriy etish bo'yicha Toshkent shahrida "Xavfsiz shahar", "Aqlli hisoblagichlar", "Aqlli transport", "Aqlli tibbiyot" yo'nalishlari bo'yicha dastlabki sinov loyihalarini rejalashtirish va amalga oshirish yo'lga qo'yilmoqda. Nurafshon shahrida zamonaviy shahar infratuzilmasini joriy etish bo'yicha keng qamrovli ishlar bilan birga "Tashkent City" va "Delta City" loyihalarini doirasida zamonaviy shaharsozlik infratuzilmasini joriy etish bo'yicha kompleks ishlar amalga oshirilmoqda.

Bunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari infratuzilmasining rivojlanmaganligi, shaharlar infratuzilmasining sezilarli darajada jismonan va ma'nan eskirganligi "Aqlli shahar" texnologiyalarini samarali joriy etishga to'sqinlik qiluvchi asosiy muammolardan biri bo'lib qolmoqda. Bularning hammasi telekommunikatsiya tarmoqlarini modernizatsiya qilish chora-tadbirlarini ko'rish hamda shaharlar infratuzilmasini rekonstruksiya qilish uchun yirik investitsiya manbalarini izlashni talab etadi.

Ushbu asosda oldinda turgan muhim vazifalardan biri xorijiy mamlakatlardagi mazkur yo'nalishlar bo'yicha hal qilingan qarorlarni chuqur tahlil qilish, tegishli tajriba loyihalarini hamda laboratoriya va dala tadqiqotlari doirasida amaliy tajribalarni o'tkazish, shuningdek, mavjud sharoitlarga mos ravishda investorlar uchun qiziqarli

investitsiya sxemalarini va moslashuvchan biznes modellari bo'yicha yangi takliflar ishlab chiqish va ularning mavjud variantlarini izlab topishdan iboratdir.

O'zbekiston Respublikasida "Aqlli shahar" texnologiyalarini joriy etish konsepsiyasining asosiy maqsadi "Aqlli shahar" texnologiyalarini joriy etish orqali shaharlarning zamonaviy muhandislik-kommunikatsiya infratuzilmalarini yaratishga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshirishdan iborat, jumladan:

- shaharlar aholisi va mehmonlar uchun qulay muhit shakllantirish, yashash sifatining barqaror o'sishini ta'minlash, tadbirkorlik faoliyati uchun qulay shart-sharoitlar yaratish;
- davlat xarajatlari samaradorligini, shu jumladan davlat-xususiy sheriklikni yo'lga qo'yish orqali oshirish;
- xorijiy uslublarga mos keluvchi barcha "Aqlli shahar" texnologiyalarini rejali joriy etish;
- innovatsion qarorlar qabul qilishni yo'lga qo'yish orqali shahar xizmatlari va yo'l-transport infratuzilmasi ishlarining samaradorligi oshirish.[1]

Munosib hayot kechirish uchun qulay turar joy massivlari barpo etish hozirgi kunning dolzarb vazifalarini belgilab beradi. Xususan bunday qulay sharoitlarni shahar joylarda zamonaviy shaklda barpo etish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Zamonaviy shahar massivlarini barpo etish nafaqat davlatimizda balki butun dunyoda olib borilayotgan muhim tadbirlardan desak xato bo'lmaydi. Ushbu tadbirlarda eng ko'p uchraydigan iboralardan biri "Aqlli shahar" iborasidir. Ushbu ibora insoniyat uchun yaqin kelajak, ya'ni informatsion texnologiyalar (IT) orqali ko'pchilik zamonaviy shahar massivlar muammolariga yechim bo'ladigan yaxlit tizimni ifodalaydi. Mutaxassislar ta'kidlashicha "Aqlli shahar" - bu shunday tashkiliy strukturaki, u shaharning barqaror rivojlanishini ta'minlab, mavjud resurslardan samarali foydalangan holda, aholi uchun qulay sharoitlar yaratadi. Umuman olganda, ushbu g'oya asosida kayotiy faoliyat muhiti uchun qulay sharoitlarni yaratib berish yotadi [2].

Britaniya standartlar instituti (BSI) ta'rif bo'yicha "Aqlli shahar" Smart City bu "Jismoniy, raqamli va insoniy tizimlarning sun'iy muhitda barqaror rivojlanishi, aholining kulay va xavfsiz hayoti uchun samarali integratsiyasidir" [3]. Qisqa qilib aytilganda, "Aqlli shaharga aylanishga" ma'lum aholi punkti uchun aniq muddat va chegara mavjud emas. Ma'lum bir shaharga nisbatan "Aqlli" iborasini ishlatish qay darajada o'rinli bo'lishi ushbu aholi punktida "Aqlli shahar" qanaqa tarkibiy qismlari amalga joriy etilganligiga bog'likdir. Turli zamonaviy texnologiyalarni qay darajada shaharni boshqarish va aholi turmush darajasini ko'tarish uchun kengroq va muvaffaqiyatliroq amalga oshirib, tabiiy resurslarni samarali ishlatilishiga erishgan aholi punkti shu darajada "Aqlli shahardir". Shuning uchun "Aqlli shaharga aylanish" bir vaqtda amalga oshadigan jarayon bo'lmasdan, uzoq muddatga, Hattoki shaharning mavjudligi davrigacha muddatga cho'zilishi mumkin [4].

Urbanistika bo'yicha ekspert Bill Xatchinson "Aqlli shahar" bo'yicha klassifikatsiyani taklif qildi. Unga ko'ra "Aqlli shahar":

- 1.0 versiya
- 2.0 versiya
- 3.0 versiyalari mavjud:

"Aqlli shahar" 1.0 versiyasida yaxlit strategiya mavjud emas, avtomatizatsiya tizimi o'zaro bog'lanmagan alohida komponentlarni o'z ichiga olgan;

"Aqlli shahar" 2.0 versiyasida imkon darajasida maksimal darajada mustaqil tadbirlar va ma'lumot manbalari o'rtasida aloqa o'rnatish va ularni yaxlit tizimga birlashtirish amalga oshirilmoqda;

"Aqlli shahar" 3.0 versiyasida barcha komponentlar o'rtasida aloqa o'rnatilgan va ular yaxlit tizimga birlashtirilgan va butun shahar infrastrukturasi intellektual axborot texnologiyalari bilan qamrab olingan [5].

Zamonaviy shahar massivlari bu iqtisodiy, energetik, texnologik va ekologik jihatdan shahar xo'jaligini tezkor ravishda boshqarilishidir. Bundan tashqari zamonaviy shahar massivlarida madaniyat markazlarni tashkil etilib aholining bo'sh vaqtlarini mazmunli o'tishini ta'minlashdan tortib, hududlarning obodonchiligiga qadar hisobga olinishi ko'zda tutiladi. Bunda boshqaruv avtomatlashtirilgan tarzda amalga oshirilishi muhim. Shaharda energiya samarali texnologiyalar elementlari yagona informatsion tizimga bog'langan. Informatsion dasturlar intellektual bino va inshootlarning yuqori darajada avtomatik tizimlarga bog'langanligini ta'minlab, ushbu tizimlar orqali nazorat qilinadi va boshqariladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqotlar natijasi va ilmiy nuqtayi nazardan "Aqlli shahar" - bu inson hayot kechirishi uchun xavfsiz, ijtimoiy va ekologik jihatdan himoyalangan, rivojlangan axborot texnologiyalari jihozlangan, barqaror iqtisodiy rivojlanishni va juda yuqori hayot kechirishni ta'minlay oladigan shahar hisoblanadi. Zamonaviy shahar massivlarini aqlli shaharga aylantirish uchun xizmat ko'rsatish va boshqarish orqali infrastrukturallarga kiritilgan investitsiyalar orqali barqaror iqtisodiy rivojlanish hamda yuqori darajadagi turmush tarziga erishilishiga aytiladi. Bu jarayondagi resurslarni aholi ishtirokidagi aqlli boshqarish bilan ta'minlanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. "O'zbekiston Respublikasida "Aqlli shahar" texnologiyalarini joriy etish Konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 48-son qarori. (18.01.2019 yil)
2. BMT Sayti. Urbanizatsiya buyicha fond (United Population Nations Fund, UNPF), <http://www.unfpa.org/urbanization> (kirish 10 fevral 2018 y.)
3. Robert E. Hall. The Vision of A Smart City. -- 2nd International Life Extension Technology Work- shop, Paris, France, September 28, 2000 <https://www.osti.gov/scitech/servlets/purl/773961/> (ki- rish 15 fevral 2018y.)
4. Boyd Cohen. The 3 Generations Of Smart Cities: Inside the development of the technology driven city. -- August 10, 2015, <https://www.fastcoexist.com/3047795/the-3-generations-of-smartcities> (kirish 22 fevral 2018 y.)
5. European smart cities ranking, <http://www.smart-cities.eu/ranking.html> (kirish 23 fevral 2018y.)

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025-yil, may.

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>